

ધોરણ : ૪

ગુજરાતી(કુદ્દ)

પાઠ : ૧૦

રંગેસંગે કામ કરો

સ્વ-અધ્યયનપોશી સોલ્યુશન

અધ્યાનિકૃતિ:

G401 શબ્દ અને વાક્યોનું સંકેતીકરણ કરી શકે છે.

G402 શબ્દ અને વાક્યોનું શબ્દીકરણ કરી શકે છે.

G405 કથનાત્મક લખાણનું વાંચન-અર્થગ્રહણ કરે છે.

G406 માહિતીલક્ષી લખાણ લખી કરી શકે છે.

G407 વર્ણનાત્મક લેખન વાંચી શકે છે અને સમજું શકે છે.

G408 કાવ્યાત્મક લખાણને વાંચે, માણે અને સમજે છે.

G412 લેખિત અભિવ્યક્તિ કરી શકે છે.

G413 નામ ઓળખાવ્યા વિના વ્યાકરણના ઘટકો ઓળખે છે અને

G414 પરિચિત શબ્દોને ઓળખી શકે છે.

6417 મનોશારીરિક પ્રવૃત્તિઓ કરી શકે છે.

પ્રશ્ન ૧. નીચેનો ફકરો વાંચીને પ્રશ્નોના જવાબ તમારાં શબ્દોમાં લખો.

મૂર્તિઓ બનાવનાર એક શિલ્પી હતો. એનું નામ તુલમોહન હતું. લોકો અને મોહન કહીને જ બોલાવતા હતા. મોહન અદ્ભુત અને આબેહૂબ મૂર્તિઓ બનાવતો. તે મૂર્તિઓ જોઈને ભલભલા દંગ રહી જતા. એક વખત તેણે પોતાના એક મિત્રની મૂર્તિ બનાવેલી. મિત્રની મૂર્તિ જોઈને શિલ્પીના મામાએ મીઠાઈ અપાવવા માટે, મિત્રને બજારમાં લઈ જતા કેટલોય આગ્રહ કર્યો, પણ કંઈ મૂર્તિ ચાલે ખરી? આખરે મામાને જાણ થઈ કે આ તો પણ વગરની મૂર્તિ છે. મોહને એક વખત ઘરના બારણા પાસે ચોકીદારની મૂર્તિ બનાવી મૂકી દીધી. એ મૂર્તિને જોઈને મોહનને ત્યાં ચોરી કરવા આવેલા ચોર ભાગી ગયા હતા.

૧. મામાએ મિત્રની મૂત્રિને બજારમાં લઈ જવા શા માટે આગ્રહ કર્યો..

➤ મુત્રિ આબેદૂબ બનાવેલી હતી તેથી મામા તે મુત્રિને મિત્ર જ સમજતા હતા તેથી મામા આગ્રહ કરતાં હતા.

૨. મુત્રિ જોઈ ચોર ભાગી ગયા. કારણ કે

➤ બારણા પાસે મુકેલ ચોકીદારની મુત્રિ એટલી આબેદૂબ હતી કે જણે સાચે જ ચોકીદાર બેઠો હોય તેવું લાગતું હતું તેથી....

૩. મુતિ શેની શેની બની શકે?

➤ મુતિ માટી, સોના – ચાંદીમાંથી, ધાતુની, પણ્ણરની કે પ્લાસ્ટિકમાંથી બનાવી શકાય છે.

૪. તમને મુતિ બનાવવાનું કહે તો શેની મુતિ બનાવશો?

➤ મને મુતિ બાનવવાનું કહેવામા આવે તો હું માટી માટીમાંથી મૂતિ બનાવીશ.

૫. મોહન અદભુત અને આબેહૂબ મુતિઓ બનાવતો.

➤ મોહન અદભુત અને આબેહૂબ મુતિઓ બનાવતો કારણ કે તે ખૂબ જ કુશળ શિલ્પી હતો.

પ્રશ્ન ૨. આપેલા શબ્દોને મોટેશી, ધીરેશી, ગીત ગાતાં હોય તેમ વાંચો.
તમને ગમે તેવા નાના-મોટાં અક્ષરે શબ્દો લખો.

લાલચણક	:	લાલચણક	તરકારી	:	તરકારી
કુલફણક	:	કુલફણક	લસરકા	:	લસરકા
સોટી સણક	:	સોટી સણક	ગરકા	:	ગરકા
સીધુ સણક	:	સીધુ સણક	સબળકા	:	સબળકા
મિયકારી	:	મિયકારી	ધમળકા	:	ધમળકા
પિયકારી	:	પિયકારી			
અદાકારી	:	અદાકારી			

પ્રશ્ન ૩. ફકરો વાંચો પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

ઘેતરમાં ઘઉંનો પાક તૈયાર હતો. રામજીભાઈ દીકરા સાથે ઘેતરમાં ફરતા હતા. પાક તૈયાર થયો છે. કાલે આ માણસો બોલાવીને ઘઉંની કાપણી કરીશું. આ વાત ઘઉંના ઘેતરમાં રહેલી લાવરી અને તેનાં બચ્ચાંએ સાંભળી છે બચ્ચાંએ ચિંતામાં પડી લાવરીને કહ્યું. મા...મા. આપણે ઘર બદલવું પડશે. લાવરી કહે ચિંતા નહીં, હજુ વાર છે. બે-ત્રણ દિવસ પછી ફરી ઘેડૂત ઘેતરમાં આવ્યો. દીકરા સાથે ઘેતરમાં ફરતાં વાત કરવા લાગ્યો મજૂર આવતાં નથી તો કાલે આપણે જાતે જ કાપણી શરૂ કરીશું. આ સાંભળી લાવરી આ ઘેતર છોડી તેના બચ્ચાં સાથે બીજા ઘેતરમાં રહેવા ચાલી ગઈ.

૧. લાવરીના બચ્ચા કેમ ચિંતામાં પડ્યા?

➤ બચ્ચાએ રામજીભાઈના પાકની કાપણીની વાત સાંભળી તેથી...

૨. લાવરીએ બચ્ચાઓને ચિંતા ન કરો એમ કેમ કહ્યું?

➤ લાવરી જાણતી હતી કે રામજીભાઈને બીજા પાસે કામ કરાવવાનું છે તેથી બે-ત્રણ દિવસ તો લાગશે જ.

૩. લાવરીએ ઘઉનું ખેતર ક્યારે છોડ્યું? કેમ?

➤ જ્યારે ખેડૂતે જતે જ ખેતરમાં કાપણી કરવાની વાત કરી ત્યારે લાવરીએ વિચાર્યું કે હવે તો ચોકકસ કાલે જ કાપણી થશે એટલે લવારીએ ખેતર છોડ્યું.

૪. તમને ઘેરૂત અને લાવરીની આ વાત ગમી? કેમ?

➤ હા ગમી, કેમ કે આમાંથી એ શીખવા મળે છે કે આપણાં કામ માટે આપણે બીજા ઉપર આધાર ન રાખવો જોઈએ.

૫. ફકરામાં એક શબ્દ ‘કાપણી’ આપવામાં આવ્યો છે. આવા બીજા શબ્દો ગોતીને લખો.

- | | |
|---------|----------|
| ➤ કાપણી | ➤ લલણી |
| ➤ માપણી | ➤ છાંટણી |
| ➤ આપણી | ➤ ટાંકણી |

પ્રશ્ન ૪. નીચેનો ફક્તરો વાંચીને આપેલા પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

દરેક મનુષ્ય કોઈને કોઈ કામ કરે છે. માણસ જ નહિ, બીજા જીવો પણ આખો દિવસ કંઈ ને કંઈ ઉધમ કરતા જ હોય છે. તમે કદી કીડીને નવરી બેસેલી જોઈ છે એના જેવો મહેનતુ જીવ બીજો એકેય નહિ હોય અને આપણાં ખિસકોલીબાઈ? એ પણ જમીન પરથી આડ પર ને આડ પરથી જમીન પર ઢોડ્યા જ કરતાં હોય છે. અને હા! દેડકાભાઈ તો આખો દી કૂદકા જ માર્યા કરે છે તો! પણ હા! પંખીઓને થોડાં ભૂલી જવાય? નાનકડા પક્ષીથી લઈને મોટા પક્ષી સુધી બધાં જ કાંતો ઢોડ્યા કરે ને કંઈ ને કંઈ ગાયા કરે! અમારા રફીકસરે અમને એક કહેવત સંભળાવી-“આપસ જીવતા મનુષ્યની કબર છે. એક સરસ ગીત ગવડાવ્યું. રંગે સંગે કામ કરો સૌ રંગે સંગે કામ

૧. આ ફકરામાં ક્યાં ક્યાં જીવોનો ઉલ્લેખ થયો છે?

➤ આ ફકરામાં કીડી, પિસકોલી, દેડકા વગેરે જેવા સજીવોનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

૨. કિડીને મહેનતુ જીવ કેમ કહી હશે?

➤ કીડી આખો દિવસ મહેનત ૪ કરે છે. ખોરાકની શોધમાં ફર્યા ૪ કરે. ખોરાક શોધીને દરમાં લેગો કરે. તે ક્યારેય આરામ કરતી નથી. તેથી કિડીને મહેનતુ જીવ કહી શકાય.

૩. ફકરામાં ક્યાં બે વિરુદ્ધાથી શબ્દ વપરાયા છે?

➤ ઉદ્યમ × આળસ

૪. આપેલાં વાક્યો માટે સાચો અર્થ ધરાવતો વિકલ્પ પસંદ કરીને
નીચે લખો.

➤ દરેક મનુષ્ય કામ કરે છે. એટલે કે -

બધા જ માણસો કામ કરે છે.

કેટલાક માણસો કામ કરે છે.

સાચું વાક્ય : **બધા જ માણસો કામ કરે છે.**

- કીડી જેવો મહેનતુ જીવ બીજો એકેય નહિ હોય.
કીડી એકલી મહેનતુ નથી.
કીડી બધા જીવોમાં સૌથી વધુ મહેનતુ છે.
સાચું વાક્ય : કીડી બધા જીવોમાં સૌથી વધુ મહેનતુ છે.
- પ. આ ફકરાનું શીર્ષક તમે શું આપશો?
- આ ફકરાનું શીર્ષક હું 'મહેનતુ જીવ' એવું આપીશ.

પ્રશ્ન ૫ નીચેના મુદ્દાનો આધાર લઈને પાંચ-૭ વાક્ય લખો.
તમે ક્યાં ક્યાં કામો વિશે જાણો છો? તમે કરેલું કામ, એમાં તમને શું
ગમ્યું? અને શું ન ગમ્યું?

- અમે ઘેતીકામ, કડિયાકામ, સુથારીકામ, મિલ્લીકામ વગેરે કામો
વિશે જાણીએ છીએ, તેમાં મને ઘેતીકામ ગમે, સાથે- સાથે ઘેતરમાં
વિવિધ કામ કરવાની મજા પડે ઘેતરમાં રમતો રમવી ગમે. ક્યારેક
ઘેતરમાં સાપ કે વીંઠી જેવા જીવજંતુઓ નીકળે અને કોઈને કરડે
તે વાત મને ન ગમે.

પ્રશ્ન ૬ નીચેનો ફકરો વાંચો તેમાંના ઘોટા શબ્દો છેકી નાખો અને સાચો ફકરો લખો.

એક ઉંચી / ઊંચું / ઉંચો પહાડ હતો. પહાડની ટોચ પર નાનકડી /
નાનકડું / નાનકડો મંદિર, મંદરિનો પૂજારી ઠીંગણી / ઠીંગણું / ઠીંગણો
હતો પણ તેને એક રૂપાળી / રૂપાળું / રૂપાળો દીકરી. કેની | તેનું / તેનો
નામ સૌંદર્યા, સૌંદર્યા ખૂબ જ હોંશિયાર હતી / હતું / હતો.

► એક ઉંચો પહાડ હતો. પહાડની ટોચ પર નાનકડું મંદિર, મંદરિનો પૂજારી
ઠીંગણો હતો પણ તેને એક રૂપાળી દીકરી. તેનું નામ સૌંદર્યા, સૌંદર્યા ખૂબ જ
હોંશિયાર હતું.

પ્રશ્ન ૭ વાક્યમાં આડાખવળા થઈ ગવેલા શબ્દોને યોગ્ય કમમાં
ગોઠવી સાચું વાક્ય બનાવી લખો.

૧. ફટાકડા આવે એટલે મજા આવે ફોડવાની દિવાળી.

➤ દિવાળી આવે એટલે ફટાકડા ફોડવાની મજા આવે.

૨. બાવો બચુ લગાવી બન્યો ભભૂત.

➤ બચુ ભભૂત લગાવી બાવો બન્યો.

૩. કામ માસીએ સોચ્યું દીવાલ ટોમને રમવાનું.

➤ માસીએ ટોમને દીવાલ રંગવાનું કામ સોચ્યું.

૪. મને કહે છે ઠંડી ફિજમાં લાગે ટામેકું ખૂબ.

➤ ટામેકું કહે મને ફિજમાં ખૂબ ઠંડી લાગે છે.

૫. નુકશાની તો થાય સાવચેતી સમયે રાખીને આફત.

➤ આફત સમયે સાવચેતી ન રાખીએ તો નુકશાની થાય.

પ્રશ્ન ૮. ઉદાહરણ મુજબ શબ્દમાં જરૂરી ફેરફાર કરો.

૧. બડબડ : **બડબડાટ**
૨. બડબડ : **બડબડાટ**
૩. ભડભડ : **ભડભડાટ**
૪. સડસડ : **સડસડાટ**
૫. બણાબણા : **બણાબણાટ**
૬. સળવળા : **સળવળાટ**
૭. અળાઅળા : **અળાઅળાટ**

પ્રશ્ન : દ આપેલા શબ્દોનો ઉપયોગ કરી અર્થપૂર્ણ વાક્ય બનાવો.

ઉદાહરણ : સ્કૂલ : લેશન

મનને સ્કૂલનું લેશન પૂરું કર્યું.

૧. ચૂનો : દીવાલ

➤ રમેશ દીવાલને ચૂનો કરે છે.

૨. સફરજન : ટોપલી

➤ ટોપલીમાં સાત સફરજન છે.

૩. જુવાર : ઘેતર

➤ ઘેતરમાં જુવાર વાવી છે.

૪. દાતરડું : પછેડી

➤ ખ્રોત દાતરડું અને પછેડી લઈ ખેતરમાં ગયા.

૫. નદી : પાણી

➤ વરસાદ સારો થતાં નદીમાં પાણી આવ્યું.

**પ્રશ્ન : ૧૦ તમે પોતાના ચેહેરા પરનું ફૂલ છુપાવી રાખ્યું છે? ક્યારે
ક્યારે? (કોઈ પણ બે ઘટના લખો)**

ઘટના : ૧

➤ હા, એક વખત મારું પરિણામ સારું આવ્યું ન હતું ત્યારે પખાની
બીકથી ફૂલને છુપાવી રાખ્યું હતું.

ઘટના : ૨

➤ એક વખત સાઇકલ પરથી પડી ગયો ત્યારે પગમાં વાગ્યું હતું પણ
તે વખતે અમારે ફરવા જવાનું હોવાથી મે ફૂલ છુપાવી રાખ્યું.

પ્રશ્ન ૧૧ આ પાઠના શીર્ષકને જુદી જુદી કલાત્મક રીતે લખો.

ઉદાહરણ

રંગેસંગે કામ કરીએ રંગેસંગે કામ કરી
રંગેસંગે કામ કરીએ રંગેસંગે કામ કરીએ

રંગો સંગો કામ કરોબો
રંગી બંગી કાબ કદીછી.
રંગો સંગો કામ કરીયે.

પ્રશ્ન ૧૨ “મોસમ આવી મહેનતની”માં આપેલ વર્ણનને આધારે ચિત્ર દોરો.



Thanks



For watching